ПРАЦОЎНАЯ БЕДНАТА ЎСІХ КРАЁЎ, ЗЛУЧАЙСЯ! Цана 15 к.

ГРАМАДЗЯНІН

выходзіць два разы у тыдзень у аўторкі і пятніцы.

Каштуе:	Орган Левае Фракцыі Беларускае Социалістычнае Грамады.	Цана абвестак:
на 1 месяц . . . . 1 р.		на 1-ай стр. . . . . 80 к.
на 3 мес. . . . . . 3 р.		на 4-ай стр. . . . . 40 к.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: **Віленская вул. № 33 кв. 2** (уваход з вуліцы).
Рэдакцыя адчынена: ад 10 — 1.

№ 2. Вільня, 17 студня 1919 г. Год I.

Вільня 17 студня 1919 г.

Паміж шуму і грукату тае вялізарнае ламаніны, каторая нішчыць увесь стары сьвет і рухае вякамі створаную буржуазнымі клясамі культуру, паміж агню і дыму ўсіх паруханьняў і зьнішчэньняў, кола сусьветнай гісторыі як маланка, як гром у высокім небе з грукатам і асьляпляючым блескам коціцца ўсё ўпярод і ўпярод і няма тае сілы, каторая-б магла спыніць быстрыню яго руху. Пажар сусьветнай гісторыі ўсё балей і балей ўгараецца і ўсе тыя спробы англіцка-амэрыканскай буржуазіі, каторымі яна стараецца астанавіць, ці навет задушыць рэволюцыйны рух у Эўропе скончацца такім-жа трагікамічным фарсам, якім скончылася спроба польскай клерыкальна імпэрыялістычнай буржуазіі, каторая хацела штыхамі — сваймі белагвардзейскімі бандамі — польскімі легіонэрамі захапіць уладу на Беларусі і Літве.

Той, хто прыглядаўся ў апошнія гады да разьвіцьця сусьветнага мілітарызму, а потым і вайны, як рэзультат палітыкі мілітарызму, хто стараўся ўнікнуць у главнейшыя прычыны гэтай вялізнай бойні людзей, якую толькі відзела гісторыя—той пэўне з намі згодзіцца, што гэтую страшную бойню пачалі сусьветныя грабаўнікі, багатыры-капіталісты, шукаючы балей карысных рынкаў для збыту сваіх тавараў, дзеля найкарысьнейшага разьмяшчэньня сваіх капіталаў. Свае грабаўніцкія мэты ўся гэтая хэўра міжнародных разбойнікаў, усе гэтыя Мікалаі, Вільгельмы, Льлёйд-Джорджы, Пуанкарэ, Вільсоны і г. д. усе яны стараліся апутаць народ, прыкрываючы разбой і грабеж гэткімі харошымі словамі: мы ваюем за вызваленьне малых народаў з-пад зьдзеку і ўціску вялікшых; альбо: мы ваюем за свабодны саюз народаў, як гэта казаў главны кіраўнік англіцка-амэрыканскай буржуазіі—Вільсон. Усе яны стараліся, каб апутаць народ, каб заставіць цёмныя галодныя масы народу нішчыць адзін аднаго, а каб самым у мут-

Таварышы! На Вашым абавязку ляжыць, каб выходзіла Вашая партыйная часопісь у роднай Вашай мове.

Усе павінны купляць і пашыраць сваю сялянскую і работніцкую газэту!

най вадзе лавіць рыбу. Але ўсе гэтыя авантуры ня зусім ім удаліся. Вайна адчыніла вочы працоўнаму народу, яна паказала ўвесь жах і мізэрнасьць усяе буржуазнай культуры і ўсю няўзможнасьць буржуазна-капіталістычнага ладу грамадзкага жыцьця. Узброеныя з ног да галавы працоўныя народы, заместа таго каб далей седзячы ў акопах забіваць адзін аднаго, павярнулі свае штыхі проці праўдзівых сваіх непрыяцеляў паноў і капіталістаў і мы бачылі, як паўстаўшы народы ў Расеі, Боўгары, Аўстра-Вэнгры і Нямеччыне прагналі сваіх цароў і ўсіх іх падлыжнікаў міністраў. Мы бачым як рэволюцыйны рух абхапіў усю ўсходнюю Эўропу, дзе працоўныя народы вядуць апошняе змаганьне за ўстанаўленьне свае соцыялістычнай улады. І напэўна, што ня пройдзе і некалькіх тыдняў, як народы, каторыя дагэтуль яшчэ ўціскаюцца англіцка-француска-амэрыканскай імпэрыялістычнай буржуазіяй паўстануць і так сама прагоняць сваіх угнетацеляў і ўстановяць свае рэволюцыйныя сялянскія і работніцкія ўрады.

Сусьветная вайна скончыцца сусьветнай рэволюцыяй. Гэтая найстрашнейшая сусьветная крывавая бойня скончыцца сусьветнай свабодай, роўнасьцяй і братэрствам усяго працоўнага народу і настане запраўды тады вечны мір і запануе на ўсім сьвеце праўда і справядлівасьць.

Усе народы, скінуўшы з сваіх плеч ярмо панаваньня гвалту і зьдзеку і выйшаўшы на дарогу свайго духоўнага і эканамічнага адраджэньня пачнуць на руінах старога сьвету будаваць сваё новае вольнае жыцьцё. Усе народы пачнуць прымаць учасьце ў сусветным будаўніцтве новага жыцьця, усе народы як роўныя з роўнымі і вольныя з вольнымі будуць тварыць лепшую шчасьлівую будучыну. Ня будзе тады ні лепшых, ні горшых, а ўсе будуць працаваць на агульную карысьць усяе людзкое грамады.

Няўжож мы беларусы не паложым хоць аднае цагліны на будоўлю фундамэнту гэтай новай сьветлай будучыны людзкасьці, няўжож у нас ня хопіць сіл каб стаць у сьцягі ўсіх вольных народаў і голасна сказаць: хоць я ў лапцёх, а мужык, яле я ўсім роўны!.. Даволі! прайшлі ўжо тыя часы, калі беларускі народ стагнаў ад уціску і зьдзеку польскіх паноў і маскоўскіх жандароў, прайшлі тыя часы, калі ён забіты ня сьмеў навет прызнацца да свае нацыянальнасьці. Цяпер ён скінуў ужо хамут з свае шыі, ён стаў цяпер раўнапраўным грамадзянінам, ён стаў гаспадаром у сваёй хаце — сваім родным краі. Наш народ цяпер ужо выйшаў на шырокі і праўдзівы гасьцінец свайго эканамічнага і культурна-нацыянальнага адраджэньня і разьвіваючы свае вялікія духоўныя багацьці ён многа зможа ўнесьці ў агульнае будаўніцтва лепшай шчасьлівай будучыны і зусім ужо недалёка той дзень, калі наш працоўны сярмяжны сялянскі народ арганізаваны ў свае сялянскія і работніцкія рады, стаўшы побач з іншымі вольнымі народамі здабудзе сабе лепшую долю ў сусьветным хаўрусе вольных народаў.

Няхай жыве сусьветная Рэволюцыя!

Няхай жыве сусьветная фэдэрацыя соцыялістычных радавых рэспублік!

КРОНІКА.

1-ая Беларуская Гімназія. У скорым часе будзе назначаны экзамен для паступаючых у 1-ую Беларускую гімназію. Хто не падаў просьбы, просяць хутчэй падаць. Навука ў гімназіі дарма. Для дзяцей вясковай бедныты ў гімназіі будзе інтэрнат (дарма кватэра і стол).

Беларускі народны тэатр. Беларускі тэатру Вільні ажыўляецца. Прыбыло некалькі здольных маладых сіл. У пятніцу 17 студня ў 7 гадз. увечары у Беларускім Клюбе (Юрскі проспэкт № 22) адбудзецца сабраньне ўчасьнікаў Беларускага народнага тэатру. Просяць т. т. артыстаў і харыстаў прысьці.

Аб некаторых сябрах Літ. Рэволюцыйнага Ураду. Міцкевіч-Капсукас—старшыня Час. Літоўскага Рэволюцыйнага Работніцка-Сялянскага Ураду. У 1910 г. Міцкевіч уцёк з катаргі, дзе ён быў з 1906 г. Пасьля гэтага ён жыў у Нямеччыне, Англіі і Швайцарыі. У 1913 г. ён пераехаў у Амэрыку і прыняў вялікае ўчасьце ў работніцкім руху. Ён быў рэдактарам соцыялістычнай газэты. Вышэйшую навуку дастаў у Расеі і Швайцарыі. Міцкевіч-Капсукас—вядомы літоўскі журналіст. Як у Расеі настала рэволюцыя ён з Англіі пераехаў у Расею і стаў актыўным сябрам большэвіцкай партыі, а пазьней камісарам літоўскіх спраў.

Алекса-Ангарэтіс—Літоўскі журналіст; сядзеў у рыскай турме і быў на катарзе ў Сыбіры. Асвабоджаны падчас рэволюцыі.

Аляксандар Якшэвіч—народны вучыцель, соцыяліст-народнік, а потым актыўны работнік комуністычнай партыі. („Унзер Штімме").

Падніцьце платы на 75%. На сабраньні друкарскіх работнікаў пастаноўлена падняць плату на 75%.

У камісарыяце асьветы Літоўскага Ураду. Паводлуг вестак, якія мае рэдакцыя з зусім пэўнай і першай крыніцы, камісарыят народнай асьветы Літвы не маніцца зараз-жа рашуча ла-

Таварышы! Вашая будучына у Вашых руках! Арганізуйце свае вясковыя, местачковыя, валасныя і павятовыя беларускія рады сялянскіх і работніцкіх дэпутатаў!

мацъ школьную сыстэму, каторая ў нас ёсьць цяпер. Школы ўсіх тыпаў будуць рэформаваны памалу. Для правядзеньня рэформы школы будуць утвораны пробкавыя (ўзаровыя) школы, у каторых будзе праграма і сыстэма працоўнай радавай школы. Будзе створаны адумыслова кадр дазнаных школьных вучыцялёў, мэтай каторых будзе—памагаць пэдагогам старой школьнай сыстэмы прытарнавацца да вымог новай сыстэмы.

Школы будуць у мясцовых мовах: літоўскай, беларускай, жыдоўскай а таксама польскай.

Будуць прыняты меры, каб выгнаць з школьнага жыцьця нацыяналізатарскія тэндэнцыі некаторых элемэнтаў, што стараюцца мясцовае насяленьне штучна русыфікаваць, полёнізаваць і г. д.

Арышты. Міліцыяй зроблены сьцяг арыштаў польскіх легіонэраў (каля 100 чал.), у многіх знойдзена аружжа. Арыштаваны таксама немцы, прымаўшыя ўчасьце ў рабунках і нападах. 13-га студня арыштавана некалькі асоб па падазрэньню іх у спэкуляцыі грашмі.

Сочная (сьледзтвеная) камісія рэволюцыйнага камітэту пачала разгляд спраў арыштаваных, лічба каторых у Лукішскай турме даходзіць да 300.

Камісар асьветы. Народным камісарам асьветы ў Літве назначаны Біржышка (брат дырэктара віл. літоўскае гімназіі). Учора камісар Біржышка прыняў ад упаўнамочанага б. „Тарыбы“ усе справы і грашавыя сумы.

Як мы даведаліся, камісарыят нар. асьветы маніцца вельмі шырока разьвіць справу асьветы народных мас.

«Бунд» і ўстаноўчы сэйм. На агульным сабраньні Віленскай арганізацыі „Бунда“ вынесена рэзалюцыя проціў устаноўчага сэйму.

Цэнтральны камітэт „Бунда“, органам каторага ёсьць „Унзэр Штімэ“ стаіць за ўстаноўчы сэйм.

Пачтовыя зносіны.

На віленскай почце прымаюцца лісты ў Расею. Лісты вязуцца коньмі да Сол і Ляндварова, а адтуль—па чыгунцы далей.

Сабраньне дворнікаў і швайцароў. У пятніцу 10 студня ў Работніцка-Сялянскім клюбе адбылося сабраньне дворнікаў і швайцароў. Пастаноўлена арганізаваць профэсыянальны саюз. Проэкт статуту даручана апрацаваць часоваму праўленьню, у каторае выбрана 9 асоб: І. Малышка, М. Оболевіч, В. Івашкевіч, А. Бурка, Я. Невяроўскі, А. Прэдкус, І. Прачкайла, В. Дрозд і І. Станішэўскі. Статут будзе пададзены на зацьвярджэньне чароднаму сабраньню.

Праўленьне саюза памяшчаецца ў Работніцка-Салянскім клюбе, на Дамініканскай вул. № 21.

Саюз-саюзаў працаўнікоў. У Вільні па ініцыятыве профэс. саюзу юрыстаў арганізуецца саюз інтэлігэнтных працаўнікоў. Намэчаецца, што ў гэтую прафэсыянальную арганізацыю ўвойдуць па два дэлегаты ад кожнага саюза інтэлігентных працаўнікоў.

Конфэрэнцыя профэсыянальных саюзаў. 11 студня ў суботу адбылася конфэрэнцыя профэсыянальных саюзаў. Зроблены гэткія пастановы:

1) Конфэрэнцыя прапануе зараз-жа ўтварыць камісарыят працы.

2) Конфэрэнцыя зварочаваецца да Р. Р. Д. з пропанаваньнем даць грошы на першую падмогу безработным.

3) Камісарыяту працы перадаецца арганізацыя біржы працы.

Аб'еднаньне профэсыянальных саюзаў пастаноўлена рабіць па інтэрнацыянальнаму прынцыпу.

Абавязковая пастанова прэзыдыума Віленскае Рады Работніцкіх Дэпутатаў.

1) Прэзыдыум Віленскае Рады Работніцкіх Дэпутатаў абвяшчае, што з дня апублікаваньня гэтае пастановы ўсе дамы распусты касуюцца.

2) Загадчыкам аддзелам народнае асьветы пры Віл. Радзе раб. дэпут. назначаны тав. Трайніс, яго памочнікам тав. Гінзбург; загадчыкам аддзелам працы—тав. Сьлюкін, аддзелам статыстыкі—тав. Сабасьцьянов.

3) Просьбы аб назначэньні на ўрад у канцыляры Совдепа перасталі прымаць. На будучы час гэткія просьбы належыць падаваць у біржу працы. Просьбы ўжо раней паданыя ў прэзыдыум Совдепа, будуць пераслаты ў біржу працы.

Старшыня Совдепа *Ф. Эйдукевіч.*
Сэкрэтар *І. Ольскі.*

Абавязковыя пастановы.

Усім Ваенна-Рэволюцыйным Камітэтам, Радам работніцкіх, беззямельных і малазямельных сялянскіх дэпутатаў, усім вясковым арганізацыям і комуністычнай партыі Літвы і Беларусі, усім комуністам і спагаднікам.

1. Народны Камісарыят зямельных спраў зварочаваецца да ўсіх вышэйназваных арганізацый і асоб зараз-жа ўтварыць Зямельныя Аддзелы пры Ваенна-Рэволюцыйных Камітэтах, пры Радах работніцкіх, беззямельных, малазямельных сялянскіх дэпутатаў і даручыць Зямельным Аддзелам без адкладу прыступіць да учоту ўсіх двароў і вялікіх сялянскіх сяліб. Пры укладаньні учотаў сабраць статыстычныя данныя аб стане даннай гаспадаркі.

2. Апісаньне маемасьці да ўтварэньня валасных спаўняючых камітэтаў павінна быць у Радаў сельска-гаспадарскіх работнікаў, а копіі іх павінны быць перасланы ў Народны Камісарыят Зямельных Спраў, а таксама пададзены паветавым (крайзовым) спаўняючым камітэтам, як яны будуць выбраны паветавымі зьездамі Радаў.

3. Пасьля выбараў валасных спаўняючых камітэтаў пратаколы апісаньняў павінны быць перададзены ў валасныя спаўняючыя камітэты; копіі-ж іх павінны быць пакінены ў Радах сельска-гаспадарскіх работнікаў.

Загадчык Народным Камісарыятам Зямельных Спраў *З. Алекса Ангарэтіс.*
За сэкрэтара *В. Матусэвіч.*

З БЕЛАРУСІ І ЛІТВЫ.

Склад Рэволюцыйнага Работніцка-Сялянскага Ураду Літвы.

Старшыня Рады Народных Камісараў і Народны Камісар загранічных спраў — Міцкевіч-Капсукас. Упраўленьня—Алекса-Ангарэтіс. Народнай гаспадаркі — Бараноўскі. Грашавых спраў—Ціхоўскі. Асьветы—Біржышка. Дарог—Свотяліс. Працы—Дзіманштэйн.

Дзеяньне польскіх легіонэраў.

ЖЭГЕРЭНА. Польскія легіонэры прыбыўшы 7-га ў вёску Жэгерэна зрабавалі маемасьць усіх жыхараў.

Назаўтрае нараніцы яны ўцяклі не пасьпеўшы споўніць свайго абяцаньня павесіць некаторых жыхараў, каторыя дзякуючы ўцекам легіонэраў асталіся жывымі.

УКРАІНА.

Сялянскі зьезд.

На пасяджэньні сялянскага зьезду ў Кіеве прыняты гэткія рэзалюцыі:

1. Дырэкторыя украінскае працоўнае рэспублікі ў самым недалёкім часе павінна склікаць зьезд працоўнага народу Украіны з прадстаўнікоў сялян, работнікаў і салдатоў.

2. Дырэкторыя украінскае народнае рэспублікі павінна рашуча заявіць, што працоўны народ Украіны хоча жыць у згодзе з працоўным народам усяго сьвету, але ніякім спосабам не дапусьціць чужым заводзіць у яго парадкі.

3. Да скліканьня працоўнага зьезду канечна патрэбна, каб дырэкторыя зараз-жа пачала праводзіць у жыцьцё ўсе рэформы соцыяльнага і палітычнага характару, каторыя палягчылі-б палажэньне працоўных клясаў сялян і работнікаў.

4. Дырэкторыя украінскае народнае рэспублікі павінна зараз-жа прыняць самыя рашучыя меры дзеля арганізацыі народнай арміі на аснове самай срогай дысцыпліны і парадку, і гэтым забаспэчыць зямлю і волю працоўнаму народу.

5. Урад украінскае народнае рэспублікі павінен зараз-жа апрацаваць закон аб арганізацыі ўлады на мясцох і ўтварыць патрэбныя варункі дзеля шырокай арганізацыі працоўнага сялянства, як аснову быцьця працоўнай рэспублікі ў форме сялянскіх і работніцкіх саюзаў, каторыя маюць права шырокага кантролю над прадстаўнікамі цэнтральнай улады на мясцох.

6. Само працоўнае сялянства на мясцох павінна рупіцца аб тым, каб не дапусьціць нарушэньня парадку і анархіі па вёсках, бо парадак і дысцыпліна цяпер дае магчымасьць сялянству арганізавацца і ўдзяржаць уладу ў магутных руках

7. Дырэкторыя укр. нар. рэспублікі павінна прыняць самыя рашучыя меры, каб арыштаваныя з гэтманскай і самахвотнай арміі афіцэры і генэралы былі цяжка пакараны.

8. Павіннасьцяй дырэкторыі ёсьць забаспэчыць сем'і тых, хто памёр або стаў калекам у часе вайны за волю працоўнага народу Украіны.

9. Дырэкторыя ук. нар. рэспублікі павінна дамагацца таго, каб у найбліжэйшы час усе чужаземныя войскі выехалі за межы Украіны.

10. Дырэкторыя украінскае народнае рэспублікі павінна памагаць усімі спосабамі працоўным народам Галіччыны, Букавіны, Кубані і Чарнаморра ў барацьбе за палітычнае і соцыяльнае вызваленьне.

КІЕЎ. Немцы памалу пакідаюць Украіну і ўладу бярэ Петлюра. Гэтманскае войска ня можа супраціўляцца. Толькі ў некаторых мясцох ля Чорнага мора ёсьць часьці гэтманскага войска, каторыя яшчэ ня ведаюць аб тым, што гэтман сьпінены.

Сяляне, даведаўшыся на свайой скуры ўлады „окупацыі“ і ўраду Скарападзкага—радасна сустракаюць армію паўстанцаў.

ЛАТВІЯ.

Скасаваньне „Чрезвычайкі“ у Курляндыі.

У раёне дзеяньняў Чырвонай Арміі латышскай групы скасаваны пастановай Рэволюцыйнае Рады ўсе „чрезвычайки“. Усе справы пераходзяць да палітычных аддзелаў пры рэволюцыйных камітэтах, Радах Раб. і Салд. дэпутатаў і Военна-Рэволюцыйных Камітэтах.

З РАСЕІ.

Скасаваньне пачтовых марак.

Рада народных камісараў пастанавіла з 1-га студня 1919 г. скасаваць плату за перасылку па почце адчыненых і заклееных лістоў вагай да 15 грамаў.

Загад гэты датычыць таксама загранічнай корэспондэнцыі. Каб зрабіць адпаведныя зьмены у міжнароднай пачтовай конвэнцыі, камісарыят почтаў і тэлеграфаў зьвярнуўся да ўрадаў іншых гасударстваў.

Рэдакцыя: *Рэдакцыйны Колектыў.*
Выдавецтва: *Віленскі Камітэт Левае Фракцыі Беларускае Соцыялістычнае Грамады.*

Друкарня „Швітуріс“, Татарска вул. № 20.